№ 168 ՇԱԲԱԹ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 7 1904 ՇԱԲԱԹ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 7 № 168

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“. կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“. Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լաօեանի շրջանը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Անպէտք գրականութիւնը. Մատենագրութիւն. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Տօնի գիշերը պաշարված Պարիզում:

ԼԱՕԵԱՆԻ ՇՐՋԱՆԸ

IV

Լաօեանը, որ ներկայ պատերազմում ստացել է մեծ կարևորութիւն, իբրև ռուսաց գլխաւոր զօրաբանակի կենտրոնատեղ, նշանաւոր է թէ անցեալում կատարած իր խոշոր դերով և թէ իր ներկայ նշանակութեամբ:

Լաօեանը հազար տարվայ գոյութիւն ունեցող մի քաղաք է, բազմամարդ, մեծ արդիւնագործութեամբ և առևտուրով: Մի և նոյն ժամանակ նա ներկայացնում է լաւ ամրացված, հաստ պարիսպներով շրջապատված մի բերդ: Քաղաքը դրսի աշխարհի հետ հաղորդակցութիւն ունի վեց դռների միջոցով: Լաօեանը, ինչպէս հին ժամանակներումը, այնպէս էլ ներկայումս պաշտպանում է Մուկդէն քաղաքը և նպաստում է դիմադրելու թէ Կօրէայի և թէ Ինկօուի կողմերից եկող արշաւանքներին:

Ինչպէս յայտնի է, Լաօեանը գտնվում է մանջուրական երկաթուղու գծի վրա: Սակայն քաղաքը կայարանից փոքր ինչ հեռու է և ռուսական բանակը գտնվում է ոչ թէ քաղաքում, այլ կայարանի մօտ: Այստեղ են շտաբը, զանազան հիմնարկութիւնները և մանջուրական զօրքի հրամանատարի գլխաւոր բնակավայրը: Այստեղ կառուցված են երկաթուղիական գործերի համար դէպօ, արհեստանոցներ, պահեստներ, հիւանդանոց և ծառայողների համար ամեն տեսակ շինութիւններ: Սկսած 1901 թւականից մասնաւոր անձեր ձեռնարկեցին շինելու տներ, խանութներ և իրանց գործունէութեամբ նպաստեցին նոր արուարձանի բարգաւաճմանը: Արդարև արուարձանը իր ամերիկական տիպի տներով, իր մայթերով, իր ուժեղ լուսաւորութեամբ, իր գեղեցկաշէն եկեղեցիով և իր աշխոյժ կեանքով — եւրոպական մի թաղի տպաւորութիւն է գործում:

Նոր արուարձանը ձգված է երկաթուղու կայարանից մինչև Լաօեանի բերդի արևմտեան պարիսպը: Արուարձանը մի մեծ փողոցով, որ գալիս է կայարանից, բաժանված է երկու մասի: Հարաւային մասում, երկաթուղու գծի մօտ գտնվում է այն տունը, ուր կենում է մանջուրական զօրքի հրամանատար գեներալ Կուրօպատկինը. նրան կից են նրա դիւանատունը, շտաբի գլխաւոր Սախարօվի տունը և բոլոր ըշտաբը: Երկաթուղու առանձին պահեստագծի վրա կանգնած է պատրաստ երկաթուղու գնացք, որ գտնվում է զօրքի հրամանատարի տրամադրութեան տակ:

ԼԱՕԵԱՆԻ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

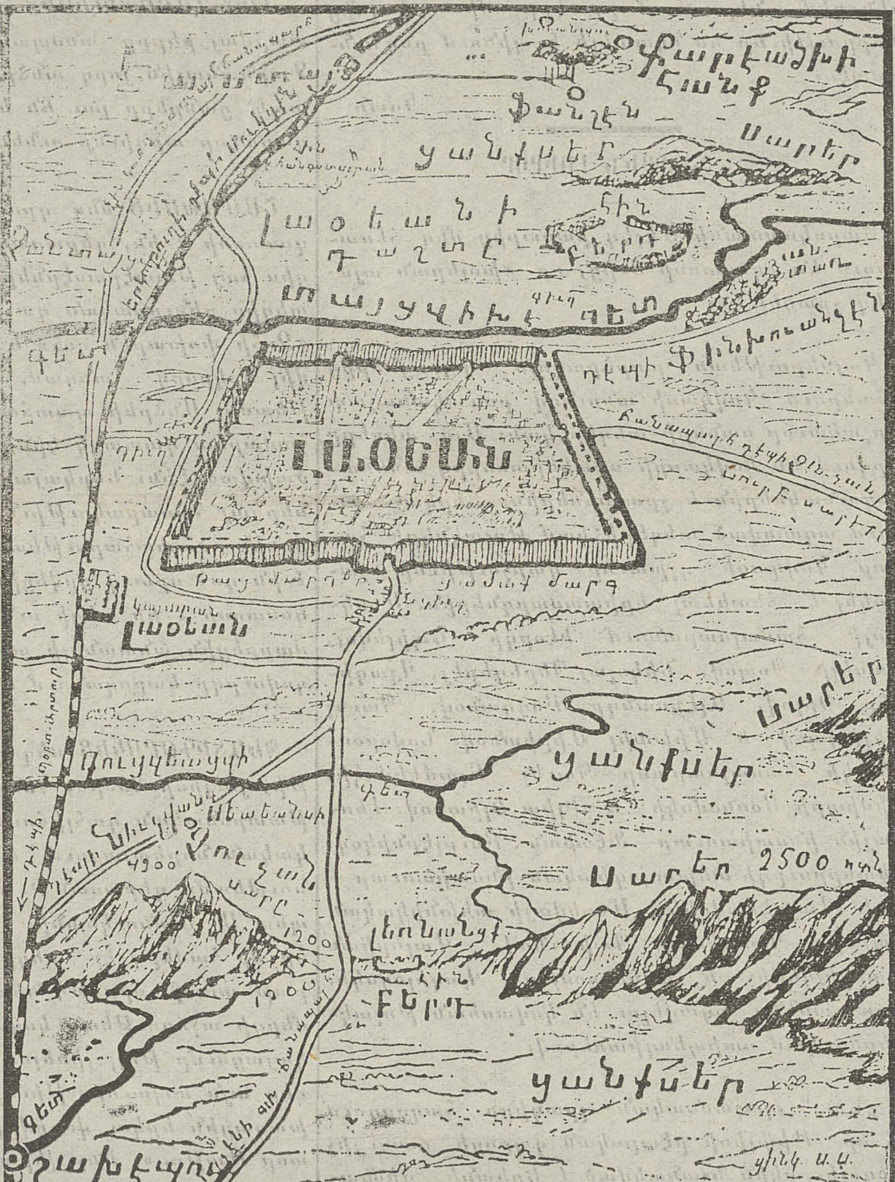

Մանջուրական ժողովրդի և չինացիների համար Լաօեանը ունի մեծ պատմական նշանակութիւն: Այստեղ մօտ երեք դար սրանից առաջ, 1621 թւին, հաստատվեց մանջուրական թագաւորական այն տոհմը, որ յետոյ իր ձեռքը գցեց չինական թագը և ներկայումս իշխում է Չինաստանում: Մանջուրական տոհմի առաջին կայսր Տայցզու, երեք օր պատերազմից յետոյ, նուաճեց Լաօեան քաղաքը, իսկ 1625 թւին Մուկդէն քաղաքը: Նրա ժառանգները քսան տարուց յետոյ, 1644-ին, աջողեցրին վերցնել Պեկինը և յայտարարել իրանց կայսր ամբողջ Չինաստանի վրա: Մուկդէնը, Լաօեանը և նոյնպէս Սինցզինտին քաղաքները համարվում են սրբազան վայրեր չինական արքայական տոհմի համար:

Ներկայումս այդ պատմական խոշոր կենտրոնների մօտ են կատարվում ռուս-եապօնական պատերազմի լուրջ գործողութիւնները: Պատերազմի այդ բեմում կռւող կողմերը դաշտ են հանել մօտ 400,000 հոգի զօրք՝ զինված մօտ հազար երկու հարիւր թնդանօթներով:

Մենք, օգտվելով «Ռուս-եապօնական պատերազմի օրագրութիւն» աշխատութիւնից, ներկայացնում ենք նաև մի քարտէզ, որ գաղափար է տալիս Լաօեան քաղաքի և նրա շրջակայքի տեղագրութեան մասին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՊԷՏՔ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Յայտնի է, թէ ներկայումս որչափ սակաւ են մեր գրականութեան մէջ երևան գալիս նորանոր ընդունակ գրողներ և թէ ինչպէս օրէցօր աղքատանում է մեր գրականութիւնը արժանաւոր գրուածներով: Փաստ է, որ աչքի ընկնող նոր հրատարակութիւններ մեր մէջ մատով կարելի է համարել: Սակայն ցաւալի է արձանագրել, որ դրա հետ զուգընթացաբար, բայց համեմատաբար աւելի մեծ չափով, մամուլի տակից սունկի նման լոյս են տեսնում զանազան վերնագիրներով անբովանդակ գրուածներ:

Թերթեցէք մեր պարբերական մամուլի էջերը և դուք կը տեսնէք, թէ ինկապէս որչափ օր օրի վրա բազմանում են մեր մէջ, թէ «բանաստեղծները» և թէ մանկական ու չափահաս դասակարգերի մտաւոր պաշարը «հարստացնողները»: Չը կայ մեր մէջ համեստութիւն, չը կայ սեփական ընդունակութիւնների ճանաչում, այլ ընդհակառակն, ամեն ոք՝ ուսուցիչ թէ աշակերտ, տէրտէր թէ տիրացու յանդգնում են իրանց տափակութեամբ տեղ բռնել գրականութեան մէջ և այդպիսով աւելի և աւելի հարստացնում են այսպէս կոչված անպէտք գրականութիւնը. բայց աւելի ցաւալին այն է, որ այդպիսի ինքնակալ հեղինակները կարողանում են աննիւ կերպով թէ միամիտ բարերարներ գտնել և իրանց գրքերը հրատարակել և թէ ագէնտներ՝ գաւառներում տարածելու այդ անպէտք գրքերը: Եւ ահա այդ ագէնտները, այսինքն գաւառներում գրքեր տարածողները չը գիտենք ինչ հայեացքներով ղեկավարվելով, ցրում են այդպիսով գրուածները: Եւ չէ անցնում մի երկու տարի, մեր այդ հեղինակները, խրախուսվելով իրանց շահաւէտ առևտրից, որոնում են երկրորդ միամիտ բարերար՝ հրատարակելու իրանց նոր թխածները, մինչդեռ գիտենք, որ Րաֆֆիի, Պատկանեանի և այլ մեր տաղանդաւոր հեղինակների գործերը շատ դանդաղութեամբ են տարածվում և մեծ մասամբ շարված են մնում գրավաճառնոցներում: Եւ այդպիսով այդպիսի ինքնակոչ գրողները փա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏՕՆԻ ԳԻՇԵՐԸ ՊԱՇԱՐՎԱԾ ՊԱՐԻԶՈՒՄ

(Մաքս Նորդաու)

Ես խկոյն վազեցի դէպի խոհանոցը, որտեղ ոչ մի վառելանիւթ չը կար, հետս վերցրի փայտի կացինը և ուզում էի դրանով ջարդել կնոջս ամենասիրած գործիքին՝ դաշնամուրին, որ մեր սենեակի միակ ամենամեծ վառելանիւթն էր ներկայացնում, եթէ չը հաշւենք այն հայելիով պահարանը, որի վրա քիչ վառելափայտ կար: Չէ՞ որ մենք ամբողջ 14 օր շարունակ կերակուր էինք եփում բացառապէս կահ-կարասիներով և արդէն չորս շաբաթ էր, որ չէինք վառել մեր սենեակը: Ես արդէն պատրաստվում էի դաշնամուրին ջարդելու, երբ կինս յանկարծ գոռաց, գիրկս ընկաւ և դրանից յետոյ խկոյն և եթ բացականչեց. «Մի բան եմ գտել»:

Չը լինի՞ մեր հարևաններից մէկը այնքան բաղդաւոր է, որ դեռ վառելանիւթ ունի: կամ գուցէ կինս կարծում էր, որ այդ ժամին հարևան ածխավաճառի խանութում կարող էր ածուխ գտնել: Ես այլ ևս չէի կարող սպասողական և անորոշ դրութեան մէջ երկար մնալ: Հինգ րոպէից յետոյ բացվեց դուռը և ուրախութիւնից փայլող դէմքով և արտասուախառն աչքերով ներս մտաւ կինս, որ երկու ձեռքերով բռնել էր անցեալ տարվայ մեր տօնածառը, որ նախընթաց Ծննդից ի վեր աննկատելի կերպով ընկած էր եղել սենեակի անկիւններից մէկում:

Յանկարծ կայծակի արագութեամբ ես ինձ պատկերացրի անցեալի և ներկայի մէջ եղած ամբողջ սարսափելի հակադրութիւնը: Ահա ձեզ մի բարձրահասակ և գեղեցիկ եղնիծառ, որ տասներկու ամիս առաջ մի ընտանիքի երջանկութեան և ուրախութեան կենտրոնն էր կազմում: Հէնց այդ մի և նոյն սենեակումն էր: Օջախում բոցավառվում էր կրակը, սեղանի շուրջը ցատկոտում և պարում էին մեր բաղդաւոր մանուկները, իսկ նրանց երջանիկ հայրն ու մայրը ուրախ կերպով ժպտում էին իրանց մանուկների երջանկութեան վրա: Մեր հրեշտակ Լուիզան հագել էր սպիտակ զգեստ, իր ոսկեգոյն գանգուր մազերը կապել էր մետաքսեայ ժապաւենով, նրա փափլիկ ձեռքերը, լիքը թշերը և ուրախութիւնից փայլող աչքերը հրաշալի տպաւորութիւն էին թողնում: Չը մոռանամ ասել և այն, որ Լուիզան Ծննդի երեկոյեան հրաւիրել էր և իր երկու խաղընկերուհիներին: Երեխաները զուարճանում, երգում, խաղում և զանազան տեսակ պճնուկներ էին հանում, կարծես թէ յիսուն աներևոյթ հրեշտակներ նրանց հետ ծիծաղում էին: Սեղանի վրա դրված էր փառաւոր տօնածառը, որի կանաչ ոստերի արանքում պսպղում և փայլում էին գոյնզգոյն մոմեր, ոսկեզօծ պտուղներ և արծաթեայ զինուորներ, ֆրանսիական, անգլիական և պրուսական համազգեստով, իսկ մենք կատակում, խաղում և մինչև կէս գիշերը ուրախանում էինք, մինչև որ երեխաները յոգնելով քնեցին, իրանց ձեռքում ունենալով տօնածառից վերցրած տիկինները և զինուորները:

Հէնց այդ մի և նոյն տօնածառն էր, որ այժմ թառամել, չորացել և փոշոտվել էր, իսկ նրա փշերը դեղնել, ճիւղերից մի քանիսը ճաքճքել և դէպի ցած էին խոնարհվել և նրա վրա ոսկէ խնձորների և ուրիշ քաղցրաւենիների փոխարէն սարդոստայնն էր բուն դրել: Մեր սենեակը սարսափելի ցուրտ, օջախը հանգած, իսկ Լուիզան պառկած էր անկողնում: Խեղճը բոլորովին նիհարել, երեսը նեղացել, տենդից կարմրել և սարսափելի հազում էր:

Մօր մտնելը գրաւեց նրա ուշադրութիւնը և նրան կէս գիտակցութեան բերեց: Տօնածառը նկատելով, Լուիզան ուրախութիւնից իր ձեռքերը միմեանց զարկեց. «Oh, l’arbre de noël, le joli arbre de noël» (ó՜հ, տօնածառ, գեղեցիկ տօնածառ) բացականչեց նա թոյլ ձայնով: Յետոյ նա աղերսանքով խնդրեց իր մօրը գեղեցիկ մոմերը նոյնպէս վառել, ոսկէ խնձորներն ու զինուորները նրանից կախել,—միայն բացառութեամբ պրուսացիների, Միխիին ու Լօլօտէին հրաւիրել և բացի դրանից նա աւելացրեց, որ ինքը միշտ լաւ է եղել և այնուհետև էլ լաւ կը լինի, շատ լաւ...

Քիչ էր մնացել այն ժամանակ ես պէտք է ուրիշ միջոցի դիմէի. ես ուզում էի դուրս կորչել հեռու դէպի խաւարը, որպէս զի ես ականատես չը լինէի մեր ընտանիքին տանջող վշտին, եւ նոյն իսկ ուրախ կը լինէի, եթէ մեր տան մի թնդանօթ դիպչէր և ամեն բան կործանէր: Բայց ո՛չ, այն գիշերը թնդանօթ չարձակեցին մեր թշնամիները, որովհետև նրանք էլ Ծնունդն էին տօնում: Ես նորից խելքս ժողովեցի, իսկ կինս, որ նստել էր Լուիզայի անկողնի մօտ, երգեր երգելով նրան փաղաքշում, հանգստացնում և մխիթարում էր: Վերջապէս դողդոջուն ձեռքերով ես կրակ վառեցի տօնածառը և օջախում կրակ վառեցի:

Տօնածառի ճիւղերը սկսեցին ճայճայթել, բոցավառվել, նրա օդը տարածվեց ամբողջ սենեակում և օջախի վրա դրած կաթսայի ջուրը սկսեց երգել և եռալ: Բժիշկը արդէն դուրս էր գնացել, կինս դեռ ևս շարունակում էր հիւանդ Լուիզային փաղաքշական խօսքեր ասել և ոսկեայ խոստումներ անել, այն ինչ ես թէյի պատրաստութեամբն էի զբաղված և ինքս ինձ ասում էի. «Շնորհակալ եմ քեզանից, օրհնեա՛լ տօնածառ, որ դու երեխայիս մի անգամ երջանկացրել ես և յոյս ունեմ այս անգամ էլ նրան կառողջացնես»:

Տօնածառը Լուիզային չառողջացրեց և այն օրից ի վեր ես այլ ևս տօնածառ չեմ պահում, որովհետև Լուիզան իմ միակ զաւակն էր:

Գերմ. թարգմ. Լ. Բաբայեան

Թիֆլիս.

սում են նաև մեր մէջ արժանաւոր գրասէ-նիկի տարածվելուն։

Գաւառներում գրքեր տարածողներին խորհուրդ ենք տալիս գրքեր տարածելիս որոշ սկզբունքով ղեկավարվելու և փոխանակ ամեն մի հայերէն տպված գիրք տարածման ենթարկելու, աշխատեն ժողովրդի մէջ ցրել թէ բովանդակութեամբ և թէ լեզուով որոշ արժանիք ունեցող գրվածներ. այդպիսով միայն նրանք ծառայած կը լինեն իրանց ստանձնած գործին նպատակին և նպաստած կը լինեն մեր գրականութեան առաջադիմութեան։ Հակառակ դէպքում նրանք կը նպաստեն միայն հանրակ գրչակների թիւը շատացնելուն և փոխանակ օգուտի, վնասած կը լինեն գրական գործին։

Յ. Աբրահամեանց

Աստրախան

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Թարգմանական գրադարան». Մաքսիմ Գորկի Ա. գրքոյկ 80 եր. գինը 20 կոպ., Բ. գրքոյկ 40 եր. գինը 10 կոպ., Թարգմ. Զ. Զաքարեան։

Բովանդակ աշխարհ ծանօթ է Մաքսիմ Գորկին։ Մի քանի կարճ տարիներ պատմուածքների մի երկու հատոր—և ահա նա համարվում է փառքի գագաթնակէտին, նրան սիրում են ոչ միայն Ռուսաստանում, այլ և արտասահմանում. նրա գրուածքների մեծ մասը արդէն թարգմանված են օտար լեզուներով։ Նա վաղուց արդէն համաշխարհային հռչակ է վայելում։

Պարզ է, ուրեմն, թէ ինչու հայ թարգմանիչներն էլ գրքոյկ-գրքոյկի յետևից լոյս են ընծայում այս հռչակաւոր հեղինակի գրուածքները։

Սակայն ներկայ գրքոյկները արժանի են մի առանձին ուշադրութեան, եթէ պ. Զաքարեանը մտադիր է «Թարգմանական գրադարանի» վերնագրի տակ միմիայն լոյս ընծայել թարգմանութիւններ ոչ միայն Գորկիից, այլ և ուրիշ նշանաւոր հեղինակների գրուածքներից։ Նրա առաջին փորձը աջող է և խրախուսանքի արժանի։

Գրքոյկներից առաջինը պարունակում է Գորկիի համառօտ կենսագրութիւնը ու պատկերը և «Ընկերոջը», «Տավառստանում» և «Չանչարեիթ» խորագրով վիպակը պատմուածքները։ Երկրորդ գրքոյկը բովանդակութիւնն է «Մի անգամ աշնանը», «Յանը և իր որդին» և «Ընկերներ»։ Թէ մէկը և թէ միւսը թարգմանված են մաքուր ու սահուն լեզուով և կարդացվում է հեշտութեամբ։

Մնում է ցանկալ, որ պ. Զաքարեանը շարունակէ իր սկսած օգտակար գործը՝ թարգմանական գրադարանը։

Ն. Փ.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՑ

Օգոստոսի 2-ին

Խօլերայի դէմը առնելու համար, Երևանի պ. նահանգապետի կարգադրութեամբ գումարվեց անցեալ յուլիսի 28-ին արտակարգ ժողով գումարվեց քաղաքի ամենապատւական գործիչներից բաղկացեալ վերահսկիչ։ Այդի ... ժողովը որոշեց միջոցներ կատարելու համար 3000 րուբլի փող հաւաքել մեր քաղաքապատական պահեստի գումարից և դրանով քաղաք մէնել ամենապատւական-առողջապահական միջոցներ։ Վերջը անմիջապէս բերել տալ ախտահանիչ գործիքներ, ...

Սովորաբար այդ որոշումները ... և ... հիւանդութեան, ... խօլերայի ... մասին ...

[illegible]

մարդ քաղաքների հետ։ Եթէ մի կողմ դնենք անասունների աղբը և աթար պատրաստելու տեղերը, միւս պայմաններում անշուշտ միջակ տեղը կը բռնի մեր քաղաքը՝ մաքրութեան տեսակէտից։ Մինչդեռ ուրիշ քաղաքներում ամեն մի հիւանդութիւն, մանաւանդ ամառ ժամանակ, համաճարակ բնաւորութիւն է ստանում և բազմաթիւ զոհեր տանում, ընդհակառակը մեզանում այդպիսի հիւանդութիւնները յաճախ խեղդվում են իրանց սաղմի մէջ։ Դրան քիչ չեն նպաստում տեղի բարեխառն կլիման, առողջարար ջուրը և մաքուր, անխարժելի օդը, որոնք բնականապէս մի մի առողջական պայմաններ են հիւանդութիւններին դէմ դնելու համար, երբ միւս կողմից մաքրութիւնը եա նկատելի է լինում ընդհանրապէս։

Կաան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարսկաստանի Մէշէդ քաղաքից մեզ հեռագրում են օգոստոսի 5-ից, որ «խօլերան այստեղ չքացել է»։

—

Կայսերութեան բարձրագոյն դպրոցներից շատերում Կովկասի անունով բաւականաչափ Թոշակաւոր սաների տեղեր կան։ Այդ տեղերը տրվում են կովկասցի աշակերտներից ամենաընդունակներին և չքաւորներին։ Ներկայ տարում ազատված տեղերի կամ Թոշակների համար Կովկասի գլխաւոր վարչութիւնը նշանակել է հետևեալ երիտասարդներին. Մոսկվայի համալսարանում—Գէորգի Շպիլեվոյ, Վասիլի Պոպով, Նիկոլայ Պերեդերեյ, Վլադիմիր Օրլով, Ալէքսանդր Բօգդանով, Պաւել Ֆիլիպպով և Միխայլ Միրիանով։ Նովօրոսիյսկի համալսարանը—Պաւել Բլաժէեվսկի, Դիմիտրի Սօնօվսկի և Իլիա Ելիսրով։ Լեռնային ինստիտուտը—Ֆէօֆան Բուլէրնիկով։ Պետերբուրգի տեխնոլօգիական ինստիտուտը—Լեվ Վայցէխովսկի։ Մոսկվայի տեխնիկական դպրոցը—Վլադիմիր Պախոմով, Վալերիան Գուրիկեվիչ և Սվեատօսլաւ Վազիլօվսկի։ Այս ամենը օգտվելու են կովասեան Թոշակներով կամ ստիպենդիաներով։

—

„Кав.“ պաշտօնական լրագիրը հաղորդում է, որ Թիֆլիսի բէալական դպրոցի ուսուցիչ Բօգօլիւբսկին նշանակված է Երևանի գիմնազիայի դիրեկտոր, իսկ Եյսկի բէյալական դպրոցի ուսուցիչ Կօնօկօտինը՝ Շուշվայ բէալական դպրոցի դիրեկտոր։

—

„С. П. В.“ լրագրի ասելով՝ մտադրութիւն կայ Պետերբուրգում հիմնել մի յատուկ յանձնաժողով, որը պէտք է ծրագիր մշակէ, թէ ինչպէս կարելի է կանոնաւորել մասնաւոր գրասենեակներում և առևտրական արդիւնաբերական հիմնարկութիւններում ծառայողների աշխատանքի չափը կամ ժամանակը։ Այդ յանձնաժողովի մէջ մտնելու են զանազան վարչութիւնների ներկայացուցիչներ, նոյնպէս և խոշոր առևտրա-արդիւնաբերական ձեռնարկութիւնների ներկայացուցիչներ պետութեան զանազան կողմերից։

—

Լուրեր են պտտում, թէ Հէրաթում մի տեսակ հիւանդութիւն է երևացել, որով բռնողներից շատերը մահանում են։ Ենթադրում են, որ այդ հիւանդութիւնը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ խօլերա։

—

Վարշավայի լրագիրները հաղորդում են, որ այնտեղի խոշոր գործարաններից մէկը պատուէր է ստացել գործող բանակի համար 60,000 ռետինէ վերարկուներ պատրաստելու։ Պատուէրի մի մասն արդէն կատարված և ուղարկված է Հեռաւոր Արևելք։

—

„Р. В.„ լրագրի ասելով, Մոսկվայի մահմէդական համայնքն սկսում է կառուցանել այնտեղ երկրորդ մզկիթ։ Արդէն այդ նպատակով գնված է մի հողաբաժին 35,000 րուբլով։

—

„Н. В.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ռուսական երկաթուղիների կայարաններում մտցվում են հայարանների պլատֆորմների տոմսակներ։ Որոշ փոքրիկ վճարով Թոյլ կը տրվի կայարանի պլատֆորման դուրս գալ կամ դիմաւորելու կամ ուղեկցելու ճամբորդներին։ Այդպիսի տոմսակների սովորութիւնը Եւրոպայի մեծ քաղաքների կայարաններում վաղուց արդէն գործադրվում է։ Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութիւնը վճռել է յանձնել իր որոշումը բարձրագոյն իշխանութեան հաստատութեանը։

—

ՇԻՐԱԿԻՑ (Կարսի գաւառ) մեզ գրում են. «Շիրակում վերջին օրերը այնպիսի սաստ ցրտեր է անում, որ մարդիկ կատարեալ մրսում են, երբէք չեն յիշում այսպիսի տարօրինակ տարի։ Շատերը ձմեռվայ վերարկու են հագնում։ Ամեն օր ճաշից յետոյ անձրև է գալիս։ Տարափոխիկ հիւանդութիւն չը կայ։ Կենսական պիտոյքներն այնքան էլ Թանգ չեն, լաւ ալիւրի պուդը 1 ր. 10 կ., կարագ իւղը պուդը 12—13 ր. (քիչ Թանգ է սովորականից), 100 ձուն 90 կ., 100 աթարը 80 կ., խոտի պուտը 20 կ., Թազա գարին 45—50 կ., ցորենի պուդը 90 կ., հաւը 25 կ., վառիկ 12 կ.։

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԻՑ մեզ գրում են։ «Այս տարվայ բերքը անսպասելի կերպով լաւ է։ Գարնանային յորդ անձրևների ազդեցութեան տակ՝ ցանքերը լաւ են և խոստանում են արգասաւոր արդիւնք ունենալ»։

—

ՇԱՄԱԽՈՒՑ մեզ գրում են. «Կիրակի, օգոստոսի 1-ին, դերասան Ոսկանեանցը, տեղիս հայ Թատերասէրների մասնակցութեամբ, տեղիս զինուորական դահլիճում ներկայացրեց «Զոհի փոխարէն զոհ» և «Կրթ-կրաթ» վօդևիլ երկրորդ անգամ, ժողովրդի ցանկութեամբ։ Անձրևի պատճառով առաջի կարգերը համարեա դատարկ էին, Թէպէտ տոմսակները ծախված էին։ Ներկայացումը անցաւ աջող և ներկայ հասարակութիւնը վարձատրելով պարոնին ծափահարութեամբ, գիշերվայ ժամը 1-ին զոհ սրտով ցրվեցին իրանց տները։ Օգոստոսի 2-ին տեղի ունեցած անձրևները օդը մաքրեցին անտանելի տօթից, որի շնորհիւ ժողովուրդը կարողանում է ազատ շունչ քաշել»։

—

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿԻՑ մեզ գրում են. «Հինգշաբթի, յուլիսի 29-ին, կենտրօնական հիւրանոցի Թատրօնական դահլիճում տեղի ունեցաւ հայկական ներկայացում և համերգ, նախաձեռնութեամբ դերասան Ի. Ալիխանեանի և խմբապետ Ա. Մանուկեանի։ Ի դէպ պէտք է ասել, որ մի համերգ էլ տեղի ունեցաւ երկու շաբաթ առաջ, որը թէ նիւթական և թէ համերգի աջողութեան կողմից շատ լաւ էր։ Ներկայացումը Թոյլ լինելու պատճառով չը Թողեց այն տպաւորութիւնը, որ սպասում էինք. խաղացին երկու վօդևիլ՝ «Մկնիկ» և «Դօքտօր Թաթօս»։ Ինչ վերաբերում է համերգին, աւելի աջող էր քան անցեալը, մանաւանդ, որ մէջը կային մի քանի, դեռ այստեղ չը երգված երգեր։ Միրզոյեանի ներդաշնակած «Աբիբ Հայկականքը» և Մանուկեանի «Շողերը» մի քանի անգամ կրկնվեցին»։

—

ՕՔՐՕՊԱԿԵՐՏԻՑ (Շուշէթի գաւառ) մեզ գրում են. «Արդանուշի Թատերասիրական խումբը ղեկավարութեամբ պ.պ. Գ. Բեթանեանցի, Սարուխանեանցի, Աբրահամեանցի և Բիւրքճեանցի ներկայացրին «Ասլան-Բալասին» և «Կրթ-կրաթ»-ը։ Ներկայացումը տեղի ունեցաւ յուլիսի 11-ի երեկոյեան Սաթլէլում, իսկ նոյնը 15-ին Օքրօպակերտում։ Ներկայացման աջակցում էին տեղիս սիրողներից տ. Հայկանուշ, պ.պ. Պետրոս Տէր-Մանուէլեանցները և Մելքոն Տէր-Յակովբեանցը։ Դահլիճը լիքն էր ժողովրդով։ Սակայն ծախսերը շատ լինելու պատճառով մուտքը աննշան եղաւ։ Թէպէտ Օքրօպակերտի բեմի վրա տեղիս սիրողները ներկայացրած են զանազան պիէսաներ, բայց «Ասլան-Բալասին» առաջին անգամը լինելով գրաւեց մեր ժողովրդի ուշադրութիւնը»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

«Լէյտ. Բուրակօվ» ականաւորի կորուստը։ Պետերբուրգից «Matin» լրագրի Թղթակիցը հեռագրում է, թէ հաստատվում է լուրը «Լէյտենանտ Բուրակօվ» ականաւորի կորստեան մասին։ Ականաւորի վրա ձգվել էր տօրպէդ և նա ստիպվել էր ափը ձգել իրան, որպէս զի չը խորտակվի ծովի մէջ։ «Բուրակօվը» դուրս էր եկել, որ պաշտպանէ ծովի կողմից ռուսաց դիրքերը։ (Н. Д.)

Գեներալ Լինևիչի շարժումը։ Հաւասի գործակալութեան Պետերբուրգի Թղթակիցը հաղորդում է, որ գեներալ Լինեվիչը արագացրած մարշով գնում է դէպի Կուրօկիի բանակը, որ գրաւէ եապօնացիների ուշադրութիւնը և այդպիսով անդամալուծէ նրանց գործողութիւնները Լեաօեանի դէմ։ (Н. Д.)

Անջրպետը Կուրօկիի և Կուրօպատկինի մէջ քիչ է մնացել։ Անգլիական լրագիրներում արտյտված է յուլիսի 18-ի կռւի մանրամասն նկարագրութիւնը, որ ուղարկել է Րէյտէրի գործակալութեան Թղթակիցը։ Եապօնացիները այդ կռւում 10 մղոն տեղ աւելի մօտեցան։ Այժմ գեներալ Կուրօկիի և Կուրօպատկինի բանակների մէջ միայն մի ամրացրված դիրք է մնացել 8 մղոն Լեաօեանից դէպի հարաւ։ Այդ դործը յետաքահեան կռիւ չէր, եթէ հաւատանք եապօնացիներին։ Նրանք նայում են նրա վրա, ինչպէս իսկական կռւի վրա։ (Н. Д.)

«Րէշիտէլնի» նաւի դէպքի մանրամասնութիւնները։ «Daily Teleg.» լրագիրը իր Թղթակցի հետևեալ հեռագիրն է տպել. «Չիֆու, յուլիսի 30-ին. գիշերվայ ժամը 1-ին եապօնական երկու հականականաւ առանց լոյսի անցան հիւսիսային հրուանդանի ետևից նաւահանգստի մօտ, նաւերի կանգնելու տեղից բաւական հեռու և առաջին ականանաւը խարիսխ նետեց և վառեց մի լամպ։ Ես մօտեցայ նրան իմ զբօսանաւով 100 եարդ տարածութեան վրա, բայց հրաման ստացայ յետ պահել զբօսանաւը։ Երբ իմացան, որ ես անգլիացի եմ, հերթապահ օֆիցէրը Թոյլատրեց ինձ բարձրանալ նաւի վրա։ Ես տեսայ այդտեղ, որ ամբողջ էկիպաժը կանգնած է Թնդանօթների մօտ, որոնք ուղղված էին «Րէշիտէլնի» հակականանաւի դէմ։ Ամեն բան պատրաստ էր անմիջական կռւի համար։ Եապօնական նաւապետը ասաց ինձ. «Մենք եկանք այստեղ, որպէս զի բռնենք ռուսներին իրանց նաւով, և մենք այդ կանենք լուսաբացին»։ Ես պատասխանեցի, որ «Րէշիտէլնին» զինաթափ է արված։ Կապիտանը ասաց. «աւելի հեշտ կը լինի մեզ համար իրագործել մեր նպատակը»։ Ինձ անձամբ աջողվեց փրկել շատ ռուսական նաւաստիներ։ Մենք փորձեցինք տանել նրանց գերմանական շոգենաւը, որ գրաւել էին եապօնացիները, բայց շոգենաւը մերժեց ընդունել նրանց։ Մնում էր սպասել, որ անցնի 24 ժամ ժամանակամիջոցը, որ տրվել էր նաւահանգստում կանգնած «Րէշիտէլնի» նաւին։ Ես գտնում էի կռիւը 800 եարդ հեռաւորութեան վրա։ Ազատված ծովագնացները պատմում են, որ եապօնացիները սաստիկ հրացանային կրակ են բացել։ Ես ինքս պարզ լսում էի հրացանաձգութիւնները և տեսնում էի բոցի պայծառ բռնկումը։ Ռուսները ասում են, որ բոլոր հրացանները իրանցից խլված են և նրանք չէին կարող պատասխանել եապօնացիներին։ Յանկարծ Թնդաց երկու պայթումն, բացի, ծուխի և կայծերի ամբողջ անձրևի սիւնով։ Նոյն ժամանակ ռուսները ձգեցին իրանց ծովը, կապելով իրանց վրա ազատարար գօտիները։ Խեղդվողների աղաղակները լսվում էին ամեն կողմից։ Ռուսները կատարեալ հուծման դրութեան մէջ էին գտնվում. մի քանիսը գիշերային շապիկներով էին։ Ռուսների ասելով, յարձակումը նրանց համար կատարեալ անակնկալ էր։ «Րէշիտէլնի» նաւի կապիտանը մերժեց անձնատուր լինել և դիտաւորութիւն յայտնեց պայթեցնել ականանաւը։ Նաւապետը յիշեցրեց նաւաստիներին իրանց պարտականութեան մասին առ հայրենիքը և սկսեց պատրաստվել կռւի։ Մի քանի ռուսներ լողացին դէպի ափը և այդտեղ հարցրեցին պատահած բնակիչներին, թէ ուր գնան։ Ռուսների տեսքը զարհուրելի էր։ Դէմքերը սևացել էին ծուխից։ Նաւապետին դըժուար էր օֆիցէր կարծել։ Ամբողջ 6 ամիս նա կատարում էր ծանր աշխատութիւն, ընդհատելով եապօնական նաւերի պաշարումը, որպէս զի կարևոր հեռագիրներ տանի Չիֆու։ Նաւապետը ինձ ասաց, որ նա արդէն չէ կարող վերադառնալ պատերազմ, որի մասին նա շատ ափսոսում է։ Եապօնացիները հանեցին «Րէշիտէլնիի» վրայից ռուսական դրօշակը և բարձրացրին իրանցը։ Մի ռուս նաւաստի՝ Տալօվիչ, որ մեծ ֆիզիքական ոյժ ունէր, մի քանի եապօնացիներ ձգեց ծովը և գնդակահար եղաւ։ (Т. А.)

Թիւրքիան երկիւղում է։ «Вечерней Почты» Կ. Պօլսի Թղթակիցը հաղորդում է, որ Թիւրքերը բոլոր ազգերի մէջ ամենից շատ են համակրում եապօնացիներին։ Երբէք Թիւրքերը այնքան եռանդով չեն հետևել լրագիրներին, ինչպէս այժմ։ Նրանք չարախնդաց են և սպասում են Ռուսաստանի կատարեալ պարտութեան, ոգևորվում են և, եապօնացիների օրինակին, ծածուկ և շտապով սպառազինվում են։ Մի յատուկ յանձնաժողով է նշանակված Թիւրքական նաւատորմի վերակազմութեան և վերածնութեան խնդիրների քննութեան համար. նա արդէն աւարտել է իր աշխատութիւնը։ Բ. Դուռը ուղարկել է յանձնաժողովի զեկուցումը սուլթանի հաստատութեան և հէնց որ այդ հաստատութիւնը կը կայանայ,

արևմտեան Եւրոպայից իսկոյն բերել կը տան մասնագէտներ, որոնք կը ձեռնարկեն նաւերի սպառազինութեան։

Թիւրքական եապօնասիրութեան իբրև վառ նկարագիր կարող է ծառայել այն հանգամանքը, որ մի քանի յոյն վաճառականներ, իմանալով Թիւրքերի այդ թուլութիւնը, զարդել են իրանց մագազինները Միկադօի և եւրոպական գեներալների պատկերներով. այդ մագազինների ապրանքները իսկոյն գնվում են ոգևորապէս տրամադրված Թիւրքերից։ Նկատելով եապօնական հերոսների պատկերները, Թիւրքերը մտնում են մագազինը, երկար հրճվում են եապօնական գեներալներով, որոնք Թիւրքերի կարծիքով, շուտով պէտք է յաղթեն Ռուսաստանին, և ապա ի նշան երախտագիտութեան առ յոյն—վաճառականը, որ այդպիսի հաճոյք պատճառեց Մահմէդի հետևողներին, առնում են ինչ որ պատահում է առանց գինը սակարկելու։ (С. П. В.)։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

5 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ռէյցենշտէյնի հեռագիրը Նորին Մեծութեան. «Յուլիսի 28-ին առաւօտեան ժամը 5-ին էսկադրան սկսեց դուրս դուրս գալ արտաքին նաւակայանը, իսկ առաւօտեան ժամը 8 և 30 րօպէին, ունենալով առջևից տրալ, գնաց ջրագծային սիւնակով, հետևեալ կարգով. «Ցեսարեվիչ», «Ռետվիզան», «Պօբէդա», «Պերեսվէտ», «Սեվաստօպօլ», «Պօլտավա», «Ասկօլդ», «Պալլադա» և «Դիանա»։ «Նօվիկ» կրէյսէրը գնում էր էսկադրայի առջևից, առաջին խմբի ականանաւերը—գըլխային զրահաւորի մօտ, երկու թնդանօթաձգային նաւակներ և ականանաւերի երկրորդ խումբը գնում էր էսկադրայի ետևից՝ պաշտպանելու համար վերադարձող կարաւանը։ «Մօնգօլիա» շոգենաւը, Կարմիր խաչի դրօշակի ներքոյ գնում էր առանձին, մի կողմից։ Ականաւորված նաւակայանով անցնելը կատարվեց բոլորովին աջող, բայց այդ պահանջեց 2 ժամ։ Առաւօտեան ժամը 9-ին էսկադրայի հրամանատարը բարձրացրեց ազդանշան՝ Վլադիվօստոկ գնալու։ Դուրս գալու րօպէից, թշնամու նաւերը սկսեցին համախմբվել հօրիզօնի զանազան կողմերից։ Ընթացքի ձախ կողմից գնում էր թշնամու էսկադրան, բաղկացած «Ասախի», «Միկասա», «Ֆուջի», «Շիկիշիմա» զրահաւորներից և «Նեսսին», «Կասսուգա» զրահապատ կրէյսէրներից։ Բացի դրանցից, հօրիզօնի վրա կային էլի երեք կըրէյսէրներ «Մատսուշիմայի» տիպի, մի զրահապատ կրէյսէր «Իվատէ» տիպի, երեք կրէյսէր «Տակասագօ» տիպի և 44 ականանաւ։ Թշնամու էսկադրայի նաւերը յանկարծ ամենքը յետընթաց կուրս բռնեցին։ Առաջին կըռւած «Ասկօլդը» հետևում էր ջրագծային սիւնակի վրա «Պօլտավային» և նրա առջևի խողովակը ստացաւ մի ռումբ, որ կարմից հանեց առջևի կաթսան։ Կրէյսէրների խումբը դուրս եկաւ կիլվատէրի գծից։ Եապօնական էսկադրան սկսեց քիչ մօտենալ։ Սկսվեց երկրորդ կռիւը։ Օրվայ ժամը 5 և 45 րօպէին «Ցեսարեվիչը» շրջվեց դէպի յետ, պահելով ազդանշանը.—«Ծովապետը յանձնում է հրամանատարութիւնը»։ Աւագագոյնն էր կօնտր-ծովապետ Ուխտօմսկին։ Տեսնելով, որ թշնամին աշխատում է շրջապատել ամեն կողմից, մեր էսկադրան, որը այդ ժամանակ սկսեց նահանջել ճակատի կազմով, հարուածելով թշնամու զրահաւորները նաւի խելի կրակով, նա որոշեց, առանց ժամանակ կորցնելու, ճղել անցնել թշնամու օղակից և, բարձրացնելով ազդանշանը իր խմբին—«հետևել ինձ», «Ասկօլդ» նաւի գլուխն անցած, գնաց մաքրելու ճանապարհը և մուտք բանալու. ետևից գնաց «Նօվիկը» և մի քիչ հեռաւորութեամբ՝ «Պալլադան» ու «Դիանան»։ Կրէյսէրական խումբը գնաց պատռելու անցնելու՝ երկրորդ կարգի չորս կրէյսէրների և մի քանի ականանաւերի դէմ, իսկ աջ կողմից կային «Մատսուշիմա» տիպի երեք կրէյսէրներ։ Բոլոր այդ 7 նաւերից ռումբեր տեղացին կրէյսէրի վրա։ Աւելի մօտենալով օղակին, նկատեց, որ չորս կրէյսէրներից մէնը «Ազամա» տիպի զրահապատ կրէյսէր էր, որ կանգնեց ուղիղ ճանապարհի վրա։ «Ասկօլդի» կրակը թշնամու կրէյսէրների վրա յայտնապէս վնասումներ գործեց երկրորդ կարգի երեք կրէյսէրների վրա, իսկ «Ազումայի» վրա հրդեհ առաջացրեց։ Այն ժամանակ «Ազամա» մի կողմ գնաց, ճանապարհ տալով «Ասկօլդին»։ Թշնամու չորս ականանաւեր սկսեցին մօտենալ և, յարձակվելով «Ասկօլդի» վրա, բաց թողեցին չորս ական, որոնք զանազան կողմ գնացին, բայց նպատակին չը հասան։ «Ասկօլդի» 6-դիւյմանոց թնդանօթի աջող հարուածով մի ականանաւ խորտակվ եղաւ, իսկ մնացածները իսկոյն հեռացան։ Կռիւը տաք էր. 20 րօպէի ընթացքում ռումբերը կարկտի նման թափվում էին և շատ վնասումներ գործեցին «Ասկօլդի» վրա, բայց թշնամու նաւերի օղակը պատռվեց։ «Ասկօլդը» և «Նօվիկը» անցան, իսկ նրանց ետևից—«Պալլադան» և «Դիանան»։ Եապօնական կրէյսէրները «Ասկօլդի» և «Նօվիկի» ետևից ընկան, բայց մենք, հասցնելով ընթացքը 20 հանգոյցի, սկսեցինք արագաբար հեռանալ թշնամուց։ Այդ ժամանակ մութը կոխեց։ «Պալլադը» և «Դիանան» չէին տեսնվում։ Էլ մեզ չէին հալածում, ուստի մնացածներին սպասելու համար և վնասված խողովակների, կաթսաների և ընդծովեայ ճեղքուածների համար, նուազեցրի ընթացքը և հանդարտ ընթացքով գնացի մինչև լոյս, կուրսը ուղղելով մէջտեղում ափերի միջև, ականային յարձակումներից խոյս տալու համար։ Շանտունից ես բաց թողեցի «Նօվիկ» կրէյսէրը, իբրև լաւ ընթացք ունեցող, համաձայն առաջուց մշակված ծրագրի, որ յայտնի էր հրամանատարներից ամեն մէկին, որպէս զի գնայ անկախ գործէ։ Յայտնվեց, որ «Ասկօլդը» ծանր վնաս է կրել։ Կրակի համախմբումը թշնամու եօթն նաւերից բացառապէս «Ասկօլդի» վրա ծանր վնասումներ գործեց։ Փչացած երկու ծխային խողովակները սաստիկ շատացրին ածուխի սպառումը։ Յայտնված վնասումների, ածխի պակասութեան և ընթացքի նուազման պատճառով, նա ստիպված էր հրաժարվել անմիջապէս Վլադիվօստոկ գնալու մտքից կորէական արշիպելագօսով։ Վնասումները ցոյց տըւին, որ առանց նաւաշինարանի կրէյսէրը չէ կարող անվտանգ լողումն կատարել և ի նկատի ունենալով, որ ճանապարհին նա կարող է զօվ եղանակի հանդիպել, վճռեց գնալ Շանգհայի չէզօք նաւահանգիստը։ Յուլիսի 30-ին գնաց Վուզունգ, ուր խարիսխ ձգեց յուլիսի 31-ին և դիմեց աշխատութիւններին նաւաշինարանի մուտքում։ «Ասկօլդի» գլխաւոր վնասումները. երկու ծխային խողովակ քանդված են և երեքը ծակոտված, մի կաթսայ վնասված. չորս ընդծովեայ ճեղքուածքներ, վեց վերաջրեան ճեղքուածքներ։ Սպանված է միչման Ռկլիցկին. վիրաւորված են լէյտընանտ բարօն Մայդէլ, միչմաններ Մեդվեդեվ և Ժիտկօվ և Խիլօվ։ Սպանված են զինուորներ 10-ը, ծանր վիրաւորված—15, թեթև վիրաւորված—29։ Հրամանատարները, օֆիցէրները, մեքենապետները, բժիշկները և զինուորները պահում էին իրանց տոկունութեամբ, քաջարի, պաղարիւնութեամբ և առանց շփոթութեան, հարուածելով թշնամուն։ Կատարելով իր պարտքը, ծայրագոյն վարդապետ Պօրֆիրին հերոսաբար ման էր գալիս վերին տախտակամածի վրա խաչը ձեռին, օրհնելով զինուորականներին։ Բժիշկները գնդակների տարափի տակ հաւաքում էին սպանվածներին և վիրաւորներին»։

Գեներալ-ադիւտանտ Ալեքսէեվի հեռագիրը Նորին Մեծութեան օգոստոսի 4-ից. «Ամենահպատակօրէն ներկայացնում եմ Ջերդ Մեծութեան համառօտ զեկուցումը կրէյսէրների նաւախմբի հրամանատարի, որ օգոստոսի 3-ին վերադարձել է Վլադիվօստոկ «Ռօսսիա» և «Գրօմօբօյ» կրէյսէրներով։ Օգոստոսի 1-ի լուսաբացին «Ռօսսիա», «Գրօմօբօյ» և «Ռիւրիկ» կրէյսէրների խումբը մօտեցաւ Ֆուզանի զուգահեռագծին։ Շուտով տեսնում են առջևում մօտաւորապէս 8 մղոն դէպի հիւսիս, եապօնական զրահակիր կրէյսէրների էսկադրան, որ գնում էր մեզ հետ զուգահեռական ընթացքով.—Նա կազմված էր «Իվատէի» տեսակի 4 նաւերից։ Ես ծռվեցի դէպի ձախ, սկսեցի ընթանալ բոլոր ուժով և բաց ծովը դուրս գալու ճանապարհը բռնեցի։ Թշնամին, որ սկզբում մեզանից աւելի արագ էր ընթանում, իսկոյն շուռ եկաւ և ինձ ստիպեց կռւի մտնել. կռիւն սկսվեց առաւօտեան ժամը 5-ին։ Շուտով նեղուցում երևաց հարաւից մի հատ երկրորդ կարգի կրէյսէր «Նանիվա»-ի նման, որ գալիս էր միանալու թշնամու հետ։ Թշնամին, նկատելով իմ ազատ ծով դուրս գալու ուղղութիւնը, սկսեց իր ընթացքը թեքել դէպի մեր մանևօվրի գործադրութիւնը, որ՝ չը գիտեմ ինչու, իր ժամանակին չէր նկատվել և դրանով մեր մէջ առաջացրել էր լիակատար վըստահութիւն նրա աջողութեան մասին. բայց 5 րօպէ էլ դեռ չէր անցել, և ահա «Ռիւրիկ» կրէյսէրը շարքից դուրս եկաւ և ազդանշանով հաւկացրեց, «ղեկը չէ գործում». ես ազդանշանը բարձրացրի—«ղեկավարվել մեքենաներով», և շարունակեցի ընթանալ նախկին արագութեամբ։ Այդ ազդանշանին և պատասխան չը ստանալով և տեսնելով, որ եապօնական բոլոր կրէյսէրներն իրանց կրակներն ուղղել են «Ռիւրիկի» վրա, իմ բոլոր հետևեալ մանևօվրները բացառապէս նպատակ ունէին նրան հնարաւորութիւն տալ ղեկի վնասվածքն ուղղել. դրա համար ինձ վրա էր ձգտում թշնամու կրակը, «Ռիւրիկին» թեւարկած լինելու համար։ Այդ ժամանակ, նկատվեցին 2 կրէյսէր ևս՝ 2-րդ և 3-րդ կարգի, որ գալիս էին թշնամու հետ միանալու։ «Ռիւրիկի» վրա բարձրացրին ազդանշան.—«Ջեմ կարող ղեկավարվել»։ Նրա առջևում շարժումներ անելով, ես նրան հնարաւորութիւն տուի յետ քաշվել դէպի կորէական ափը։ Կռիւը շարունակվեց ուղիղ երկու ժամ և մեզ նշանաւոր վնասներ հասցրին։ «Ռօսսիա» կրէյսէրի վրա 3 խողովակ կ պատռվել. դա խանգարում է շոգին լաւ պահելուն. 3 կաթսայ անպէտքացել են։ Երևում էր, որ նոր միացած 2-րդ կարգի երկու կրէյսէրները նրա հետ կռիւ էին սկսել, որից յետոյ նա շուտով սկսեց աչքից կորչել, բայց որովհետև ծովապետ Կամիմուրան 4 զրահակիր կրէյսէրներով առանց յետ մնալու մեզ հետ հաւասար շարժվում էր և այդպիսով «Ռիւրիկից» հեռանում էր, դրա համար ես շարունակեց կռիւը, թշնամուն աւելի ևս հեռու՝ դէպի հիւսիս քաշելով, յուսալով, որ «Ռիւրիկը» կարող է գլուխ ելնել երկու համեմատաբար թոյլ հակառակորդների հետ և, ուղղելով ղեկի վնասվածքը, կարող կը լինի ինքնուրոյն կերպով հասնել Վլադիվօստոկ։ Ժամը 10-ին մի քիչ մնացած՝ հակառակորդը բացեց ամենասաստիկ կրակ, որ շարունակվեց կռւի ամբողջ ընթացքում։ «Ռօսսիայի» ստորջրեայ մասում և ջրագծի մօտը 11 պատռվածքներ կային, իսկ «Գրօմօբօյի» վրա—6։ Ծովային օֆիցէրների կորուստը երկու կրէյսէրի վրա էլ ամբողջ կազմի կէսից աւելի էր, իսկ զինուորների կորուստը հասնում էր 25%-ի։ Այդ բոլոր հանգամանքների պատճառով, բացարձակ ոչ մի հնարաւորութիւն չը կար կռիւը վերսկսելու, վերադառնալով «Ռիւրիկից» բաժանվելու տեղին, որ առնուազը 30 մղոն հարաւ էր գտնվում. անհրաժեշտ էր, օգտվելով խաղաղ եղանակից, մեքենաները կանգնեցնել, շտապով ուղղել գլխաւոր պատռվածքները և գնալ Վլադիվօստոկ։ «Ռօսսիա» կրէյսէրի վրա սպանված է II կարգի կապիտան Բերլինսկին, վիրաւորված են՝ Իվանով II և Պետրով 10-րդ լէյտէնանտները և Դօմբրովսկին, բարօն Ամինով, Կօլօկօլով և Լէման միչմանները։ «Գրօմօբօի» վրան սպանված են՝ Բրաշէ և Բօլոտնիկօվ լէյտէնանտները, Գուսեվիչ և Տատարինօվ միչմանները և վիրաւորված են I կարգի կապիտան Դաբիչը (ծանր վէրք), Վլադիսլավլեվը, Դիաչկօվը և թեթև վիրաւորված է միչման Րուգենսկին։ Քերծվածներ են ստացել Մօլաս լէյտէնանտը և Օրլօվ միչմանը։ Երկու կրէյսէրի վրա սպանված են 135 զինուոր և վիրաւորված 307 հոգի։ Սպանվածները թաղված են ծովում, բացի II կարգի կապիտան Բերլինսկուց։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ (Սեփ. Թղթակցից)։ Պօրտ-Արտուրից ստացված լուրերի համեմատ, այնտեղ շատ տարածված է վելօսիպէտի գործածութիւնը. նրանցով կատարում են խուզարկութիւններ, ուղարկում են զեկուցումներ, տեղափոխում են ծանր կերպով վիրաւորվածներին (դրա համար միացնում են երկու վելօսիպէտ և մէջտեղը ամրացնում են պատգարակը)։ Օգոստոսի 4-ին հեռագրում յիշված էր շալանդայի մասին, որ գցել էին եապօնացիները ծովը կտրված պարաններով. բանից երևաց, որ նրան քամին զարկել էր Չիֆուի ափերին։ Շալանդան լցված էր կանանցով և երեխաներով։ Մուկդէնի շրջականերում հինգերորդ օրն է, որ անձրև է գալիս և եղանակը զով է։ Անանցնելի ցեխ է։

ՏՕԿԻՕ։ (Վօլֆ. գործ.)։ Պաշտօնապէս։ Պօրտ-Արտուրի առջևի պաշարող զօրքի հրամանատար գեներալը զեկուցանում է, որ օգոստոսի 3-ին պարլամէնտեօր ուղարկեց ռուսական առաջապահ խմբերի մօտ, հաղորդելով միկադօի ցանկութիւնը, որպէս զի խաղաղ ազգաբնակութիւնը կարողանայ ազատ կերպով հեռանալ։ Պարլամէնտեօրը յանձնեց նամակ, որի մէջ բերդապահ զօրքին խորհուրդ են տալիս անձնատուր լինել։ Այդ հաղորդագրութիւնները յանձնվեցին շտաբի հրամանատարին, որն ուղարկեց ռուս պարլամէնտեօր պատասխանով, որի մէջ մերժվում են երկու առաջարկութիւններն ևս։ Կամիմուրան տեղեկացրեց իր կառավարութեանը, թէ նա փակեց Վլադիվօստոկի մուտքը և յոյս ունի խափանելու ռուսական էսկադրայի գալը։

ՉԻՖՈՒ։ Լէյտէնանտ Ռօշչակօվսկու տաը օպերացիա արին, որը վիրաւորված էր գնդակով։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Բերլինէր Լօկալանցէյգէր» լրագրի զինուորական աշխատակից Պֆէյլ մի յօդուած տպեց Հեռաւոր Արևելքի դրութեան վերաբերմամբ։ Նրա կարծիքով, Լաօեանի դրութիւնը եապօնացիների համար օրից օր աննպաստ ընթացք է ստանում։ «Պօրտ-Արտուրը,—նկատում է Պֆէյլ,—կը դիմանայ պաշարման, իսկ Կուրօպատկինը շուտով կը ջարդէ Օյամայի կորական կաւի մէջ»։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Դաշնակիր պետութիւնների օրինակին հետևելով, մնացած մեծ պետութիւնների դեսպանները նոյնպէս յայտարարեցին, որ նրանք դիտաւորութիւն ունեն մեծացնել իրանց օֆիցէրների թիւը Մակեդոնիայի ժանդարմէրիայում։

ԼՕՆԴՕՆ։ Բատտէնբէրգեան պրինցը ուղևորվեց Պետերբուրգ, ուր կընքուելի Թագաւոր Կայսրից։ Կարծում են, որ նա բերում է Էդուարդ Թագաւորի ինքնագիր նամակը։

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Դուման արտակարգ նիստի մէջ միաձայն որոշեց՝ յաւերժացնելու համար Ցեսարեվիչի ծնունդը բանալ արհեստագիտական դպրոցը և հիմնել 10 մահճակալներ քաղաքային անկելանոցում ներկայ պատերազմի ինվալիդների համար։

ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Օգոստոսի 5-ին ժամանեց ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետ իշխան Օբօլէնսկին։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Քաղաքային դուման որոշեց Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի ծննդեան առիթով արկանել առ ոտս Նորին Մեծութեան հաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքներ և յաւերժացնելու համար այդ ուրախալի դէպքը վճռեց ներել չքաւորներին ապառիկներ հիւանդանոցներում բժշկվելու համար, հիմնել Թագաժառանգ Ցեսարևիչի անուան թոշակ դպրոցներում և կառուցանել շինութիւն Նորա անուան քաղաքային դպրոցների համար։

ԿԻԵՎ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կլէյգէլս ճանապարհ ընկաւ Պետերբուրգ։

6 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Բիւլլետէն։ «Նորին Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆեօդօրօվնան շատ բաւարար տխրժակով և սովորական քնով՝ լաւ է զգում իրան։ Տաքութիւնը 37, զարկերակը 84։ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի առողջութիւնը ամեն կողմով լիապէս բաւարար է»։ Ստորագրել են. պալատական-մանկաբարձ պրօֆէսօր Դմ. Օտտ, պալատական-վիրաբոյժ Նորին Մեծութեան բժիշկ Հիրշ»։ Պետերհօֆ, օգոստոսի 5, 1904 թիւ»։

—Անուանական Բարձրագոյն ուկազով Իրկուտսկի զինուորական գեներալ-նահանգապետ, սենատոր, գլխաւոր-շտաբի անդամ համարվող՝ ինֆանտերիայի-գեներալ կոմս Կուտայսօվին Ամենաողորմածաբար հրամայված է լինել Պետական Խորհրդի անդամ թողնելով ներկայ պաշտօնի, սենատորի կոչման և գլխաւոր շտաբի մէջ։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ Պատերազմի ցամաքային ասպարէզում ժամանակաւոր անգործութիւն է սկսվել։ Հարաւում եապօնացիները յետ քաշվեցին դէպի Խայչէն։ Արևելեան կողմում նրանք Լեաօեանից առնուազը 27 վերստ հեռու են։ Մեր առաջընթաց մասերը եապօնացիների առաջապահ խմբերից հազիւ 5 վերստ հեռաւորութեան վրա լինեն։ Ամենայն օր տեղի են ունենում փոքրիկ հրաձգութիւններ։ Ամենայն օր կարելի է սպասել ճակատամարտի։

ՉԻՖՈՒ։ (Ռէյտէր)։ Փախստականները հաղորդում են, որ շնորհիւ օգոստոսի 2-ի փորձին, երբ 10,000 եապօնացիներ կոտր կոտր եղան ականների պայթիւններով, եապօնացիները այժմ առաջ են քշում տաւարի մեծ նախիրներ այն տեղերը, ուր կասկածվում է, որ ական կայ։ Այդ անվում է ականները պայթեցնելու նպատակով։ Այդպիսով ռուսները ձեռք են բերում տաւարի մեծ քանակութիւն, որ աւելացնում է պաշարեղէնի քանակը։ Ջը նայելով այդ նախազգուշութեան, եապօնացիները կիրակի զարհուրելի վնասներ կրեցին։ Փախստականները պատմում են, որ հեծելազօրային արտիլլերիայի մի բատարէա, հեծելազօրքի երկու էսկադրօն և հետևակի մի բրիգադա բոլորովին ոչնչացրված են պայթիւններով։ Վերջին երեք օրվայ ընթացքում 200 ռումբ ընկաւ քաղաքը։ Եապօնացիները գրաւեցին Ալդաւնեան ծոցը, բայց ամրոցների գլխաւոր գիծը դեռ անվնաս է։ Օգոստոսի 3-ին ռուսաց թնդանօթանաւերը և ականանաւերը

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 6-го августа 1904 г. Типографія «ГЕРМЕСЪ» Мадатовская ул. № 15.

ամբակոծեցին եապօնական զօրքերը Լուիզա ծոցում և ահագին կորուստներ պատճառեցին:

ՉԻՖՈՒ: (Րէյտէր): Եապօնական երկու հականականաւ մտան նաւահանգիստը և կէս ժամից յետոյ նորից մեկնեցին: Հինգ ուրիշ ականանաւ գտնվում են ծովում, նաւահանգստի առաջ:

ՉԻՖՈՒ: (Րէյտէր): Պօրտ-Արտուրից փախստականները հաղորդում են, որ «Պօբեդան», «Րետվիզանը», «Պերեսվէտը», «Պօլտավան», «Սեվաստօպօլը», Դիանան» և «Պալլադան յուլիսի 28-ի ծովային կուից յետոյ վերադարձան նաւահանգիստը և այդ ժամանակից անընդհատ ռմբակոծում են եապօնական դիրքերը ցամաքի վրա:

ՉԻՖՈՒ: (Րէյտէր): Պօրտ-Արտուրից դուրս եկած ջօնկաները օգոստոսի 4-ին գիշերը հասան այստեղ: Նրանց մէկի վրա գտնվում էին երեք ռուսներ, թագնված չինացիների լիրերի մէջ, եապօնացիներից ծածկվելու համար: Շընորհիւ աջող քամու, ջօնկաները արագաքար անցան ճանապարհը: Եկողներըասում են, որ օգոստոսի 1 և 2-ին Պօրտ-Արտուրի շուրջը կատաղի կռիւ էր մղնչում, որը նորոգվեց 4-ին: Եապօնացիները կորցրին 20,000 մարդ: Շտուրմի ժամանակ եապօնացիների գլխաւոր ույժերը ուղղված էին կենտրոնը և ձախ թևը: Եապօնացիները վերցրին Աղաւնեան ծոցի դիրքերը և մի քանի ամրոցներ Լեաօտեշանում և Պօլիչժուէնի մօտ: Ամրոցների ճիշտ տեղաւորութիւնը անյայտ է. նրանց վրա եապօնացիները արագաքար դրին թնդանօթներ, որոնք մեծ ծառայութիւն մատուցին շտուրմի ժամանակ: Աջ թևի վրա եապօնացիները իբր վերցրել են երկու աննշան ամրոց:—Ստեսսէլ գեներալին եապօնացիները առաջարկեցին Պօրտ-Արտուրի անձնատուր լինելու հետևեալ պայմանները.—Բերդապահ զօրքը դուրս կը գայ զինուորական պատիւներով բերդից և կը գնայ միանալու Կուրօպատկինի զօրքի հետ. ամրոցջ խաղաղ ժողովուրդը կուղարկվի եապօնացիների կողմից նշանակված տեղը. նաւերը նաւահանգստում, թւով 7-ը, այն է «Րետվիզանը», «Սեվաստօպօլը», «Պօբեդան», «Պերեսվէտը», «Պօլտավան», «Բայեանը» և «Պալլադան», 12 հականականաւ և 4 թնդանօթաձգային նաւակներ պէտք է յանձնվեն եապօնացիներին: Ասում են, որ գեներալ Ստեսսէլը, ստանալով այդ առաջարկութիւնները, խախտեց իր սովորական լռակեցութիւնը, հայհոյանքներ թափեց և ժան եկաւ սենեակում:

ՇԱՆԳՀԱՅ: (Րէյտէր): Արտաքին գործերի մինիստրը հեռագրով յայտնեց տաօտային ռուս դեսպանի յայտարարութիւնը, որ «Ասկօլդը» և «Գրօզօվօյը» ծով դուրս գալու պատրաստ կը լինեն 5 օրից յետոյ: Տաօտային հրահանգներ են ուղարկված:

ՄՈՒԿԴԷՆ: (Սեփ. Թղթ.): Պօրտ-Արտուրից եկածների պատմածներին նայելով, այնտեղ վերջին օրերս ամեն օր տեղի են ունենում ռմբակոծութիւններ ցամաքի կողմից: Վիրաւորների ահագին թւի պատճառով պետական շատ հիմնարկութիւններ հիւանդանոցի են վերածել: Դեղերի և վիրակապութեան նիւթերի պակասութիւն չը կայ: Զօրքի և բնակիչների ոգու բարոյական բարձրութեանը, հիւանդութիւններ չեն նկատվում: Վիրաւորներն ամենափոքր հնարաւորութեան դէպքում՝ դուրս են գալիս հիւանդանոցներից: Պաշտպանները բոլորն էլ մի ցանկութիւնով են ոգևորված՝—պաշտպանել բերդը:

ԼԵԱՕԵԱՆ: Կուրօկիի աջ թևը յետ է նահանջում: Ինչպէս երևում է, եապօնացիների առաջխաղացութեան խանգարում են յորդ անձրևները:

ՏՕԿԻՕ: (Րէյտէր): Քիչ հաւանականութիւն կայ, որ եապօնացիները կը մտնեն Շանգհայ և կը գրաւեն «Ասկօլդն» ու «Գրօզօվօյը»: Եապօնացիները միշտ համարել են Շանգհայը միջազգային նաւահանգիստ: Ներկայումս Եապօնիան հաւատում է չինական կառավարութեանը, որ նա կը ստիպէ ռուս նաւերին զինաթափ լինել: Անկասկած է, որ եթէ չինական կառավարութիւնը բաւարարութիւն չի տայ եապօնացիների պահանջներին, այն ժամանակ եապօնացիները կուղարկեն մի նաւախումբ Եանցզի գետի բերանի վրա հսկելու: Տօգօն հեռագրում է, որ «Մաեա» և «Ակագի» թնդանօթակիրները, որ հսկում են Սիաօբինտաօի մօտերը, յուլիսի 29-ին նկատեցին Սանշանի մօտ ռուսական «Գիլիակ» և «Օտվաժնի» թնդանօթակիրները, որոնք ռմբակոծում էին եապօնական զօրքերին: Եապօնական թնդանօթակիրները յարձակում գործեցին նրանց վրա, որի ժամանակ «Ակագիի» ռումբն ընկաւ «Գիլիակի» վրա, որը և շտապով հեռացաւ գնաց Պօրտ-Արտուր:

ՊԵԿԻՆ: (Րէյտէր): Եապօնական դեսպանութիւնը հերքում է այն լուրը, որ իբր թէ Եապօնիան Չինաստանին ուլտիմատում է ուղարկել ռուսական պատերազմական նաւեր Ցզինդաօում և Շանգհայում գտնվելու պատճառով: Չինաստանի և Եապօնիայի միջև այդ հարցը կը լուծվի խաղաղ բանակցութիւնների ճանապարհով: Արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնեաները մշտապէս խորհրդակցում են ռուսական, ֆրանսիական և եապօնական դեսպանների հետ:

ՇԱՆԳՀԱՅ: (Րէյտէր): Ռուսաց պատերազմական նաւերի քննութիւնից յետոյ տաօտայը վճռեց թոյլատւութիւն տալ «Ասկօլդին» և «Գրօզօվօյին» մնալ նաւահանգստում մինչև օգոստոսի 1-ը (°), այդ ժամանակ միայն ռուսներին կառաջարկվի 24 ժամից միջոց կամ մեկնելու կամ զինաթափ լինելու: Սպասվում է շուտով չինական պատերազմական նաւերի գալուն: Եապօնական ընդհանուր հիւպատոսը յայտնեց տաօտային, թէ եապօնական էսկադրան կը գրաւի «Ասկօլդը» և «Գրօզօվօյը»: Մաքսային ինժեները յայտնեց, որ ռուսաց նաւերը անկարող են ծովը դուրս գալ: «Գրօզօվօյի» կարկատումը 10 օր կը տևի. «Ասկօլդի» կարկատման համար յայտնի չէ ինչքան ժամանակ է պէտք: Անհանգստութիւն չէ նկատվում: Հիւպատոսները որոշել են պահել նաւահանգստի չէզոքութիւնը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ

5 մայիսի

Բօրսայի դիսկօնտը	6—$7^1/_2$%	»
Պետական 4% րենտան	$92^1/_8$ —	»
I Խաղար. տոմսերը	$385^1/_2$ —	»
II » »	296— —	»
III » »	255— —	»
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.	— — —	»
Բագուի » » »	— — —	»
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	— — —	»
» » » $4^1/_2$%	— — —	»
Բագուի նաւթ. Ընկ.	413— —	»
Կասպիական Ընկ.	4500 —	»
Մանթաշեան և Ընկ.	181— —	»
Նօբէլի և Ընկ.	— — —	»

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գործակալ Փօրու հրաւիրում է բարաշէն ս. Ստեփաննոս եկեղեցու յարգելի ծխականներին օգոստոսի 8-ին, կիրակի օրը, ս. պատարագից յետոյ ներկայ լինելու երկրորդ ժողովին քահանայա-որդի Ջահնկալ Հրաչեա Տէր-Գէորգեան Աբուլեանցի ընդունելութեան մասին, որպէս շատանի սարկաւագ:

Գործակալ Փօրու քաղաքի՝
Եղիշէ աւագ քահանայ Տէր-Սահակեանց

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Սրանով յայտարարում է, որ պ. Ռոստիկապետի հետ համաձայնվելով, ինքը նշանակել է հետևեալ տեղերը, ուր կարելի է տանել և գետը թափել թէ շինութեան աղբեղութիւնները թէ ամեն տեսակ տնական և փողոցային աղտոտութիւնները: Այդ տեղերն են, Դիդուբէի պարօմի, Մուշտայիդի, Վէրայի դարիվայրի, Հալաբարի կամուրջի, Անչիսխատեան դարիվայրի մօտերը, Մնացականեան կամուրջի ձախ կողմից և Վարանցօվեան դարիվայրի մօտ՝ գործարանի դիմացը:

Իսկ Մադաթեան կղզու վրա թափելը թոյլատրվում է առանձին տոմսակներով, որ տալիս է Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը բացառապէս շինութեան մնացորդների համար, այսինքն՝ մաքուր, փորված հողի, պատերի վերնաշերտի (շտուկատուրայի) մնացորդների, տաշեղների համար, և այլն, որոնք չեն պարունակում իրանց մէջ օրգանական կեղտեր և մարմիններ: (2)

ՎԱՌՎԱՌԻ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆ ՍՄԲԱՏԵԱՆՑՆԵՐԻ

ուսումնարաններում աւանդվում են՝ կրօն (հայոց լեզուով), ռուսաց լեզու, թուաբանութիւն, հայոց լեզու և գեղագրութիւն և տարվայ ընթացքում պատրաստվում են քննութեան երեխաներ զանազան միջնակարգ դպրոցների և Լազարեան ճեմարանի համար:

Ուսումն սկսվում է օգոստոսի 10-ից: Բօտով Դ/վ, Տուրգենեվսկայա փողոց, տուն եղբ. Ունանովների, № 4. (ա. օ) 4—25

ՀԵՐՄԷՍ

ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆԸ

Տեղափոխվել է իր հին բնակարանից—(Միքայէլեան փող. № 81) նոր շինութիւնը՝

Մադաթեան փող. № 15 Ալէքսանդրեան այգու հանդէպ

Եւ կապեր հաստատելով եւրոպական նշանաւոր ֆիրմաների հետ, շարունակաբար ստանում է արտասահմանից տպարանական տեխնիքայի նորութիւններ,—(թղթեր, ներկեր, գարդեր և այլն) որոնք և հնարաւորութիւն են տալիս չափաւոր գներով

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՃՔԵՂ ՏՊԱԳՐԵԼՈՒ

Ամեն տեսակ գրքեր, գունաւոր պատկերներ, հաշիւներ, բլանկներ, տոմսեր և այլն:

Oսար քաղաքներից դիմել՝ Тифлисъ, типографія „Гермесъ". արտասահմանից՝ Tiflis Imprimerie "Hermes". 1—10

ՀԱՇՒԵՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

Ի. Ե. ԲՐՕՆ ՖՕՆ-ԲՐԷՆՆԵՐԻ

հիմնած

Թիֆլիս, Միքայէլեան պրօսպ. № 161.

Դասարանների նպատակն է երկու սեռի անձերին համեմատաբար կարճ միջոցում տալ տեսականապէս և գործնականապէս վերջացրված առևտրական կրթութիւն: Դասարանները օպատրաստում են հաշուապահներ, թղթակիցներ, կոնտորշչիկներ և այլն պետական և առևտրական հաստատութիւններում ծառայելու համար:

Դասարանները բաղկացած են 3 մասերից. I պատրաստական մասում ընդունվում են երկդասեան դպրոցներն աւարտած անձերը, II-ում—հաշուապահական մասում՝ պրօգիմնազիաներ կամ քաղաքային դպրոց աւարտած անձեր և III զուտ գործնական մասում՝ հաշուապահութիւն և առևտրական թուաբանութիւն գիտեցող անձեր:

Ամեն մի բաժանմունքում պարապմունքները տևում են կէս տարի:

Այն անձերը, որոնք չունեն իրանց ուսման մասին պէտք եղած դօկումենտները, ենթարկվում են որոշված քննութեանը:

Պարապմունքների տևողութիւնը կախված է կրթական ցենզից:

Հաշուապահական դասարանները, ինչպէս մասնագիտական ուսումնական հաստատութիւն, դրված են շատ օրինակելի ձևով. դասարաններն ունեն գրադարան, թանգարան և Կովկասում առաջին (1890 թւից գոյութիւն ունեցող) Հաշուապահական կաբինետ:

Ներկայ ուսումնական տարում դասատուներ են հրաւիրված լաւագոյն մասնագէտմանկավարժներ: Ուսման վարձը. I բաժնում—60 ր., II-ում—75 ր. և III-ում—50 ր.

Զբաղմունքներն ամեն օր են, 5—8-ը ժամը երեկոյեան:

Պարապմունքների սկիզբն է սեպտեմբերի 15-ից: Մանրամասն տեղեկութիւններ և ծրագիրը տրվում է ամեն օր դասարանների գրասենեակում առաւօտեան 9—12-ը և երեկոյեան 5—8-ը:

Հեռախօս № 286. (հ. շ.) 12—15

Կենտրօնական Գրավաճառանոցում վաճառվում են

հետևեալ նոր գրքերը՝

Աղանեանց Գ. աւագ քահ., Դիւան Հայոց պատմութեան, գիրք Զ. Դաւիթ կաթողիկոս 1801—2, Թիֆլիս 1904 թ. գ. 4 ր.:
Մուրացան, Երկասիրութիւններ ա. հ. Նոյի Ագռաւը, Առաքեալը, Խորհրդաւոր միանձնուհի, Թիֆ. 1904 թ. գ. 1 ր. 50 կ.:
Շիրվանզադէ, Ժողովածու երկեր, հ. ա. գ. 1 ր. 50 կ., հ. բ. գ. 1 ր. 50 կ., հ. գ. գ. 1 ր. 50 կ., երեք հատորը միասին գնողները գ. հատորը ձրի են ստանում:
» Քաոս, վէպ. Բագու 1899 թ. գ. 1 ր. 50 կ.:
» Եւգինէ, դրամա 3 գործողութեամբ, գ. 50 կ.:
» Արտիստը, 1903 թ. գ. 15 կ.:
Պռոշեանց Պերճ. Հացի խնդիր, վէպ. Բագու 1904 թ. գ. 1 ր. 50 կ.:
» Սօս և Վարդիթեր, վէպ. Բագու 1903 թ. գ. 1 ր. 20 կ., փառակազմ 1 ր. 70 կ.:
Ջիւանի Քնարը. ա. և բ. հատորը, գ. 1 ր. առանձին 50 կ.:
Ֆուլտոն և Ստեֆենսօն, (շոգենաւի և շոգեկառքի հնարողները) գ. 15 կ.:

Վերոյիշեալ գրքերից միանուագ 10 ր. գնողները քաղաքում 10% զեղջ են ստանում, գաւառացիք ճանապարհածախք չեն վճարում. վճարը կանխիկ:

Դիմել՝ Тифлисъ, въ Центральную Книжную Торговлю. (հ.) 3—3

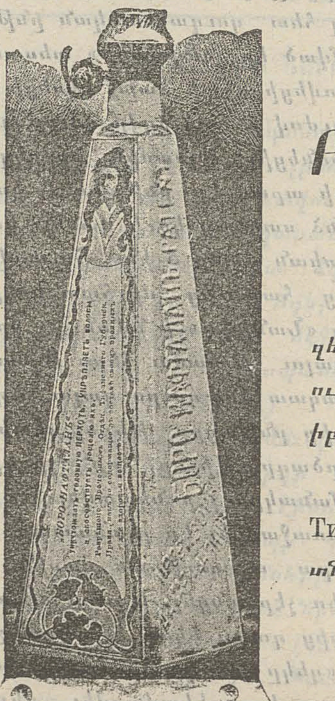

Պրօվիզօր Ա. ՍԱՐՈՒԽԱՆԵԱՆՑԻ

ԲՕՐՕ-ՆԱՖԹԱԼԱՆ

Նորնիւթը

Կատարելապէս փչացնում է գլխի քեփը, ամրացնում է մազերը և օգնում մազերի բուսնելուն. տալիս է մազերին իր բնական ու հաստատ տեսքը: Թոյլատրված է բժշկական վարչութիւնից, իբրև ոչ մի վնասակար նիւթ չը պարունակող:

Պահեստարան Кавказское Товар. торговл. аптек. товарами Тифлисѣ, Баку, Батумѣ, վաճառվում է և Ռուսաստանի դեղատներում և դեղավաճառանոցներում:

Արժէքն 1 րուբլի 25 կոպէկ:

(շ. 1 ան.) 11—50